

اشاره:

آنچه در پی می‌آید موضوعاتی است منتخب از نظام سردفتری و آموزش این حرفه در کشور فرانسه که توسط جناب آقای احمدعلی سیروس نایب رئیس هیأت مدیره کانون ترجمه شده‌است و امور مختلفی را که اطلاع و آگاهی از آن، هم برای همکاران ما در دفاتر اسناد رسمی و هم نهادها و سازمانهای مرتبط مفید است، دربرمی‌گیرد.

## نکاتی چند از نظام سردفتری در فرانسه

مترجم: احمدعلی سیروس<sup>۱</sup>

### دوره آموزشی سردفتری و دفتریاری

در راستای نیاز جامعه، سردفتر با آموزش تئوری و عملی صلاحیت‌های کارشناسانه را در شماری از زمینه‌های حقوقی احراز می‌نماید. مطالعات و تحصیلات در سطح بالا که در بطن آن اخلاقیات وجود دارد، سردفتر را امین ذیصلاح و تیزبین خانواده‌ها و مؤسسات قرار می‌دهد.

طبق قانون اصلاح شده مورخ پنجم ژوئیه ۱۹۷۳، شرایط عمومی داوطلبان و همچنین نهادهای آموزش‌دهنده ایشان برای احراز پست سردفتری فرانسه مشخص شده است.

اشخاصی که می‌توانند داوطلب پست سردفتری باشند عبارتند از:

- استاد حقوق یا وکیل دادگستری (یا دارا بودن دیپلمی معادل آن) که می‌توانند پس از گذراندن یک دوره آموزشی تکمیلی ۳ ساله، نایل به اخذ مدرک سردفتری شوند.
- کارشناس حقوقی و حقوقدان با دارا بودن مدرک حقوق و به عنوان کارمند، شغل آزاد یا وکیل شرکت با برخورداری از برخی شرایط خاص، می‌توانند داوطلب سردفتری باشند.

- دفترياران دارنده مدرک اولين دوره که سابقه کار و معلومات لازم را برای اخذ گواهی سردفتري داشته باشند.

\*\*\*

### کارشناس حقوقی یا حقوقدان

اشخاصی که دارای لیسانس حقوق بوده و مدت زمان معینی را به عنوان: قاضی، سخنران کنفرانس، مدرس حقوق، استادیار حقوق، وکیل، وکیل مدافع، حقوقدان، کارمند قضایی یا نماینده صنفی، مأمور یا مدیر تصفیه، منشی محاکم تجاری و مأمور اجراء مشغول به کار باشند، می‌توانند با برخورداری از دو شرط ذیل که از جانب سازمان مرکزی وزارت دادگستری مشخص گردیده است و داوطلب بایستی پرونده خویش را به آن سازمان تودیع نماید، پست سردفتري را احراز نماید:

- کار عملی در دفترخانه برای مدت زمانی که از طرف وزارت دادگستری معین گردیده است و این مدت نباید کمتر از یکسال باشد.

- امتحان سنجش معلومات لازم که از طرف مرکز ملی آموزش شغلی سردفتري (C.N.E.P.N) سالی یکبار برگزار می‌گردد و ضرورت گذراندن این امتحان از جانب سازمان مرکزی وزارت دادگستری پس از مشاوره با دفتر شورای عالی سردفتري، تصریح شده است.

\*\*\*

### دفترياران شاغل

برای کسب گواهی سردفتري از این طریق نیاز و ضرورتی به داشتن مدرک لیسانس حقوق نیست بلکه این شیوه به دفترياران شاغل در دفترخانه که دارنده مدرک «اولين دوره» می‌باشند اختصاص دارد.

اشخاصی که نزد سردفتري یا یکی از نهادهای دفترخانه‌ای با بیش از ۹ سال سابقه که ۶ سال آن پس از اخذ مدرک اولين دوره است اشتغال داشته باشند می‌توانند در امتحان سنجش معلومات لازم که سالی یکبار توسط C.N.E.P.N برگزار می‌گردد، شرکت نمایند. گذراندن این امتحان برای دفتريارانی که دارای مدرک لیسانس حقوق و همچنین

گواهی «اولین دوره» می‌باشند و متقاضی پست سردفتری هستند و ۷ سال سابقه اشتغال در دفترخانه که ۴ سال آن پس از اخذ مدرک «اولین دوره» باشد، ضرورتی ندارد. تقاضای داوطلب بایستی به صورت مکتوب به سازمان مرکزی وزارت دادگستری و به عنوان دادستان دادگاه عالی قضایی محل سکونت وی تا قبل از اول ماه می هر سال ارسال شود. برنامه و چگونگی امتحان سنجش در محل C.N.E.P.N در اختیار داوطلبان قرار خواهد گرفت. در برخی مراکز آموزش شغلی سردفتری یک دوره آمادگی با شرکت در سمینارهایی که دو سال به طور می‌انجامد، در نظر گرفته شده است.

\*\*\*

#### شرایط عمومی صلاحیت جهت سردفتری

شرط ملیت و (تابعیت): فرانسوی بودن

شرایط مربوط به مدرک:

۱- داشتن لیسانس حقوق (یا مدرک معتبر دیگری که معادل و مرتبط با آن جهت پست سردفتری باشد).

۲- داشتن مدرک صلاحیت برای انجام امور سردفتری و گواهی پایان دوره یا مدرک عالی سردفتری

اشخاصی که دارای مدرک اولین دوره می‌باشند و شرایط لازم در خصوص سابقه خدمت مورد نظر را داشته و امتحان سنجش معلومات را نیز با موفقیت گذرانده باشند از هر دو شرط فوق معاف خواهند بود.

افراد دارای برخی مهارت‌های حقوقی و دارای سابقه کار و گذراندن حداقل یکسال دوره کارآموزی و در صورت لزوم موفقیت در امتحان سنجش معلومات، از شرط دوم معاف خواهند بود.

شرایط مربوط به درستکاری و رعایت اصول اخلاقی:

۱- نداشتن سابقه کیفری مبنی بر عدم درستکاری، برهم زدن نظم عمومی و

بی‌شرافتی،

- ۲ - نداشتن سابقه اخراج اداری و یا مجازات تأدیبی و انفصال از خدمت اداری
- ۳ - نداشتن سابقه قضایی مبنی بر ورشکستگی یا به علت مجازات اجرایی قضایی برای احقاق حق و یا تصفیه حساب شرکت.

\*\*\*

### ساختار شغلی

#### رسالت شورای عالی سردفتری

این شورا تنها نهاد کاری است که نماینده تمام سردفتران فرانسه می‌باشد. شورای عالی سردفتری رسالت‌های زیر را به عهده دارد:

- معرفی این حرفه به عموم

- تبیین سیاست‌گذاری اصلی خویش

- مشارکت در رشد و بالندگی سردفتری

- ارائه خدمات جمعی به سران دفاتر

شورای عالی سردفتری در ارتباط خویش با عموم، در انعکاس رشد حقوقی مشارکت کرده و نظر خویش را در خصوص لوایح قانونی یا متون قانونگذاری در حال تدوین، اعلام می‌نماید.

#### - تشکیلات شورا

شورای عالی سردفتری از سردفتران منتخب از سوی شورای منطقه‌ای برای مدت زمان چهار سال، تشکیل می‌گردد.

اعضاء آن دفتری را متشکل از ۷ عضو با احکام دو ساله تشکیل می‌دهند. مجمع عمومی چندین بار در یکسال تشکیل جلسه می‌دهد و جلسات آن از جانب کمیسیون‌های تخصصی بسیاری برگزار و آماده می‌گردد.

علاوه بر کمیسیون‌های فوق، شورای عالی سردفتری برای نیل به رسالت‌های خود از طرف نهادهای ذیل نیز مورد مساعدت و همیاری قرار می‌گیرد:

- مؤسسه مطالعات قضایی (I.E.J) که در سال ۱۹۷۱ با هدف دو جانبه:

۱- کارشناسی و رسیدگی به طرح‌ها و پیشنهادات قانونی تقدیم شده به مجلس با

مشارکت سرویس‌های خدماتی وزارتی و همچنین پیشنهاد دادن در خصوص کلیه اصلاحات و تنظیمات و مشارکت در تدوین متون مقرراتی و

۲- به کارگیری تمام مساعی خویش برای رشد و بالندگی حقوق، تشکیل گردید.

- هیأت توسعه که هدف از آن مشخص کردن و اجراء سیاستگذاری توسعه به منظور

معرفی سردفتران به عنوان یک عامل اقتصادی بسیار مهم و محسوس در جهانی مملو از تغییر و تحول، می‌باشد.

\*\*\*

### همکاری بین‌المللی سردفتری

#### مجمع حقوقی هانوی

این مجمع به مناسبت دیدار رئیس‌جمهور وقت فرانسه از ویتنام در سال ۱۹۹۳ تشکیل

گردید و اهداف پنجگانه ذیل را دنبال می‌کند:

- تنظیم یک سند قضایی براساس حقوق فرانسه و ویتنام

- مرکزیت بخشیدن به کلیه اطلاعات مربوط به همکاری‌های قضایی

- برگزاری کنفرانسها

- شرکت نمودن در دوره‌های آموزشی و مباحثات و تبادل افکار

- تکیه بر همکاری‌های دانشگاهی و توسعه و تحقیق در زمینه قضایی

هیأت سردفتری فرانسه در کمیته راهبردی مجمع حقوقی شرکت می‌نماید و ضامن

برگزاری دوره‌های آموزشی به صورت و در قابل سمینارها و سخنرانی‌ها می‌باشد.

کنسرسیوم کمک و مساعدت به کالج قضایی و مؤسسه حقوقی زبان رومانیایی هدف

بنیان این کنسرسیوم، تحکیم روابط دانشگاهی میان فرانسه و رومانی در زمینه حقوق و

توسعه اشکال جدید همکاری و تبادل افکار با همکاری و شرکت نمایندگان حرفه قضایی،

می‌باشد.

سردفتران فرانسوی در چهارچوب این معیار، نمایندگان رومانی را به منظور ایجاد

مؤسسات سردفتری در این کشور، مساعدت می‌نمایند.

تبادل اطلاعات و افکار نیز به مناسبت برگزاری کنگره سران دفاتر هر یک از دو کشور

انجام می‌گیرد و سمینارهای تخصصی بسیاری نیز در بخارست و در قالب دانشگاه

سردفتری، برگزار شده است.

سردفتری فرانسه هر ساله ۳ کارآموز را در اداراتش می‌پذیرد.

\*\*\*

### ساختارهای شغلی

#### صندوق بازنشستگی سردفتران

صندوق بازنشستگی سردفتران، نهاد حقوقی خصوصی است که مسؤول نظم‌دهی می‌باشد با توجه به دارا بودن شخصیت حقوقی، این نهاد از لحاظ مالی، مستقل می‌باشد. این بخش یکی از تشکیلات سازمان خودمختار حرف آزاد می‌باشد که به موجب مصوبه ۱۹ ژوئیه ۱۹۴۸ تأسیس گردیده است و محل اصلی آن در پاریس خیابان اُش شماره ۴۳ طبقه هشتم می‌باشد.

صندوق‌های بازنشستگی حرف بدون حقوق تحت قیمومت اداری بوده و براساس مندرجات بخش دوم از کتاب ششم آیین‌نامه تأمین اجتماعی، مقامات ذیصلاح دولت اساسنامه و تغییرات آنها را تصویب می‌نمایند.

صندوق بازنشستگی سران دفاتر به وسیله شورای اداری متشکل از ۱۰ عضو رسمی و ۱۰ عضو علی‌البدل می‌باشد و یک رئیس و یک مأمور حسابرسی، عملکرد نهاد را تحت نظارت شورای عالی تأمین می‌کنند.

کلیه کارکنان در عملکرد صندوق شرکت نموده و فعالیت ایشان از جمله مساعدت داوطلبانه، سرمایه‌گذاری، اداره امور مربوط به اموال غیرمنقول و... در بطن کمیسیون‌های مختلف، صورت می‌گیرد.

در کنار این صندوق، یک کمیسیون کنترل و نظارت حسابداری متشکل از کارکنان قدیمی صندوق نیز، وجود دارد.

#### هدف و رسالت

هدف از تأسیس صندوق، ایجاد نظام بیمه سالمندی اجباری می‌باشد و عبارت است از:

- نظام کمک هزینه سالمندی (تحت عنوان نظام اصلی) به طور مشترک در میان کلیه

صاحبان حرف آزاد به موجب قانون مورخ ۱۷ ژانویه ۱۹۴۸، ایجاد شده است.

- نظام بیمه سالمندی تکمیلی حرف خاص مصوب ۱۴ دسامبر ۱۹۴۹

- نظام بیمه سالمندی تکمیلی ویژه سران دفاتر حوزه دادگاه استیناف شهرهای کله‌مار و متس مصوب ۳ مارس ۱۹۵۱.

این نظامها براساس قوانین تعیین سهم مالیاتی عمل می‌کنند. پیوستن به این بخش برای سردفتران از بدو استخدامشان الزامی و اجباری است به استثناء سران دفاتری که مشمول نظام کلی حقوق بگیران می‌باشند.

\*\*\*

### مسئولیت و وظیفه سردفتر

در اجرای اصول کلی حقوق فرانسه، سردفتر مسؤول جبران خسارات وارده بر مشتری (ارباب رجوع) به موجب اشتباه مرتکب شده در روند کاری خویش می‌باشد. سردفتر می‌بایست خود را نسبت به دو تعهد دیگر نیز ملزم بداند.

- در وهله اول مورد تعهد بیمه مسؤولیت مدنی جهت تأمین مالی قرار گیرد.

- خود را به همراه سایر اعضای این حرفه مسؤول کلیه مشتریان بداند.

در صورتی که تعهد بیمه مسؤولیت مدنی وجود نداشته باشد، اتحادیه سران دفاتر به منظور پوشش دادن خطرات احتمالی که این شغل را تهدید می‌کند موارد ذیل را در نظر گرفته است:

- صندوق‌های منطقه‌ای ضمانتی که منابع مالی آن به وسیله سهام مشترک سران دفاتر حوزه منطقه مربوطه تأمین می‌گردد.

- و صندوق مرکزی ضمانتی که منابع مالی آن از سهام مشترک کلیه سران دفاتر فرانسه تأمین می‌شود.

همچنین در صورت خسارت وارده بر یک مشتری از جانب سردفتر در جریان عملکرد شغلی، پوشش مالی این خسارت توسط یکی از مراجع ذیل انجام می‌گردد:

- توسط شرکت بیمه‌کننده خطر مسؤولیت مدنی شغلی

- صندوق منطقه‌ای ضمانتی

- صندوق ملی ضمانتی

- و بالاخره به عنوان آخرین مرجع در صورتی که این کمک‌ها کافی نباشند، توسط کلیه سردفتران فرانسه جبران خسارت خواهد شد.

سران دفاتر رسالت خود را با ارائه خدمات عمومی انجام می‌دهند و سهم عمده‌ای در حیات اقتصادی کشور دارند در اول ژانویه ۲۰۰۴ از تعداد ۸۰۴۲ سردفتر، ۵۸۳۲ نفر به صورت شراکتی در ۲۵۱۸ انجمن شغلی مدنی (SCP) و یا انجمن شغلی آزاد (SEL) اشتغال دارند.

۵۷۹۴ دفترخانه به امور مشتریان در کل فرانسه می‌پردازند و حدود ۵۴۰۰۰ نفر در دفترخانه‌ها مشغول به کار و حقوق بگیر می‌باشند.

تعداد سردفتران خانم در فرانسه ۱۴۷۴ نفر می‌باشد و میانگین سن برای سردفتری ۵۰ سال تمام است.

۵۰/۱٪ از امور دفترخانه‌ها به اموال غیرمنقول، فروش خانه و اجاره، ۱۳/۲٪ به اسناد اعتباری، ۲۳/۳٪ اسناد خانوادگی، ۴/۲٪ معاملات اموال غیرمنقول و ۹/۲٪ به حقوق شرکت، مشاوره و کارشناسی اختصاص دارد.

\*\*\*

### آموزش اصلی و اولیهٔ دفتریاران

#### مدارس سردفتری

آموزش دفتریاران سردفتری توسط مدارس سردفتری صورت می‌گیرد.

آموزش شامل دو دورهٔ دو ساله می‌باشد و در خصوص تدریس حقوق خصوصی و سردفتری عملی است. دروس طی سال تحصیلی یعنی از ماه اکتبر تا ژوئن ارائه می‌گردند.  
- دوره اول:

شامل دو سال تدریس تمام وقت می‌باشد. ورود به دورهٔ اول برای دارندگان لیسانس یا دیپلم مشابه پس از امتحان و نظرخواهی از مدیر مدرسه، آزاد است سایر داوطلبان بایستی در امتحان ورودی برگزار شده توسط هر مدرسه که در ماه سپتامبر انجام می‌گیرد، موفق شوند.

برای اولین دوره، پس از اتمام سال اول امتحانی جهت راهیابی به سال دوم گرفته می‌شود و توانایی‌های حقوقی در سال دوم اولین دوره، به دست می‌آیند.

پس از گذراندن امتحان پایان دوره، مدرکی دال بر گذراندن دورهٔ اول صادرخواهد شد.

- دوره دوم:

دارندگان این مدرک بایستی برای ثبت‌نامه در سال دوم دومین دوره، در دفترخانه

اشتغال داشته باشند و همزمان با اشتغال در یک دفترخانه به صورت پاره‌وقت تحت آموزش مدرسه سردفتری نیز خواهند بود. این آموزش به صورت کارهای عملی و سمینارها با شرکت در امتحان دفتربار اولی سردفتر (که سالی یکبار و معمولاً در ماه سپتامبر یا اکتبر برگزار می‌شود)، ادامه خواهد داشت.

دارندگان مدرک دانشگاهی تخصصی (DUT) در زمینه امور قضایی و حقوقی، لیسانس حقوق یا دیپلم تحصیلات دانشگاهی عمومی (DEUG) رشته حقوق یا دیپلمه‌های تحصیلات دانشگاهی علمی کاربردی (DEUST) که دوره کارآموزی حقوقی را طی کرده باشند، به طور مستقیم در اولین سال دوره دوم پذیرفته می‌شوند.

#### - طریق دانشگاهی

الف - پس از دیپلم پایان دوره اول

در صورتی دیپلم با معدل کافی احراز شود، دارنده آن می‌تواند بدون داشتن لیسانس ورود به سال اول حقوق را درخواست نماید.

ب - پس از دیپلم سردفتر اولی

دارندگان این مدرک در اولین دوره دوم (سومین سال حقوق) پذیرفته می‌شوند پس از دریافت دیپلم حقوق، دفترباران می‌توانند آموزش را به صورت تمام وقت ادامه دهند و در پایان دوره، دیپلم صلاحیت شغلی سردفتری را مشروط بر پذیرش در امتحان صلاحیت سردفتری، اخذ نمایند.

پس از آن بایستی دوره کارآموزی دو ساله‌ای را به همراه شرکت در ۶ سمینار، تدوین گزارش دوره کارآموزی و دفاع از آن، سپری کنند که این موارد در حکم مجوز اخذ گواهی پایان دوره داوطلب شغل سردفتری است.

- دوره کارآموزی شغلی طی دومین دوره

طول مدت این دوره حداقل دو سال می‌باشد که به گذراندن دوره تحصیلی و اشتغال در دفترخانه تقسیم می‌شوند. همچنین دوره شغلی عملی می‌تواند در صورتی که بیش از یکسال نباشد (حداکثر شش ماه) در حرفه دیگری یا در دانشگاه خارج از کشور، لحاظ شود که در این راستا مدرسه سردفتری مربوطه اطلاعات لازم را در اختیار شما قرار خواهد داد. اشتغال به کار در دفترخانه از جانب صنوف شغلی به ویژه ارائه آگهی نزد کمیسیون ملی کار با ابلاغ نام فرد موردنظر به کلیه دفترخانه‌ها در بولتون ماهانه تقاضاهای شغلی،

صورت می‌گیرد.

برخی از شوراهای منطقه‌ای سردفتری نیز یک بورس دوره‌ای را ترتیب می‌دهند. نهایتاً، مدارس سردفتری تمام سعی و تلاش خود را برای یافتن دفترخانه‌هایی که دفترباران کارآموز را جذب و استخدام کند، به کار می‌بندند.

مدرسه ملی آموزش سردفتری مکاتبه‌ای (E.N.E.N.C)

آموزش مکاتبه‌ای توسط مرکز ملی آموزش سردفتری (C.N.E.P.N) صورت می‌گیرد و فقط به دوره اول اختصاص دارد همچنین شامل حقوق‌بگیران این حرفه نیز می‌شود اما می‌تواند سایر حقوق‌بگیران حرف دیگر و یا سایر افرادی که به دلایل شخصی نمی‌توانند آموزش تمام وقت دوره اول را ببینند، شامل شود.

طول مدت تحصیل دو سال می‌باشد.

\*\*\*

### استاد حقوق - وکیل دادگستری

#### دیپلمه سردفتری

آموزش شغلی سردفتری مصوب قانون ۶۰۹ - ۷۳ مورخ ۵ ژوئیه ۱۹۷۳، بارها مورد اصلاح قرار گرفته است.

یک استاد حقوق یا وکیل دادگستری که مایل به احراز پست سردفتری می‌باشد می‌تواند به دلخواه جهت نیل به این مقصد یکی از دو دوره آموزشی ذیل را انتخاب نماید:

- طریق شغلی

این شیوه که چگونگی آن به موجب قانون ۳۹۹ - ۸۹ مورخ ۲۰ ژوئن ۱۹۸۹، اصلاح گردیده است شامل یک دوره سه ساله است.

- سال اول:

۱- امتحان پذیرش که سالی یکبار و پذیرش حداقل سه کاندیدا می‌باشد. اساتید حقوق یا وکلای دادگستری که مدرک اولین دوره را دارا می‌باشند از این امتحان معاف هستند.

۲- آموزش تمام وقت توسط مرکز آموزش شغلی سردفتری.

۳- امتحان فارغ‌التحصیلی به صورت مکتوب یا شفاهی با تأیید شورای اداری CFPN

۴- صدور «دیپلم صلاحیت شغلی سردفتری» از جانب مرکز ملی آموزش شغلی

سردفتری.

- سال دوم و سوم - دوره کارآموزی:

الف - ثبت نام در دفتر کارآموزی مرکز آموزش شغلی سردفتری، که به دفترخانه‌ای که داوطلب دوره کارآموزی سردفتری را در آنجا گذرانده است، بستگی دارد.

ب - تثبیت وضعیت شغلی، حقوق‌بگیر یا کارمند تمام وقت با مساعدت صندوق بازنشستگی دفتریاران (CRPCEN).

ج - شرکت مؤثر و فعال و مستمر در ۶ سمینار مرکز آموزش شغلی سردفتری: نظارت مستمر بر دانسته‌ها

د - تدوین گزارش دوره کارآموزی و دفاعیه نزد هیأت ژوری.

همچنین یک یا دو سال دوره تکمیلی می‌تواند الزامی باشد یا اینکه گزارش کارآموزی جدید و دفاعیه آن مجدداً صورت بگیرد.

ه - صدور گواهی پایان دوره کارآموزی از جانب مرکز آموزش که به همراه «دیپلم صلاحیت شغلی سردفتری» پاسخگوی یکی از شرایط عمومی صلاحیت شغلی سردفتری است.

- طریق دانشگاهی:

این شیوه نیز به موجب قانون ۵ ژوئیه ۱۹۷۳ ایجاد شده و مورد اصلاح قرار گرفت و چگونگی آن با قانون ۵ ژوئیه ۱۹۷۳ اصلاح و برای یک دوره سه ساله، تثبیت گردیده است.

- سال اول: استاد دانشگاه یا وکیل دادگستری، تحصیلات خویش را در دانشکده حقوق برای اخذ مدرک دیپلم تحصیلات عالی خاص (DESS) حقوق سردفتری ادامه می‌دهند.

سال دوم و سوم - دوره کارآموزی:

الف - ثبت نام دوگانه:

- در یکی از دانشگاه‌های طراز اول از جانب وزیر آموزش عالی که قراردادی با مرکز ملی آموزش شغلی سردفتری در این خصوص امضاء نموده است.

- در دفتر دوره کارآموزی مرکز آموزش شغلی که این امر به دفترخانه‌ای که داوطلب در آنجا به عنوان کارآموز سردفتری اشتغال داشته است، بستگی دارد.

ب - تثبیت وضعیت شغلی، حقوق بگیر، کارمند تمام وقت با مساعدت صندوق بازنشستگی دفترباران

ج - شرکت فعال در آموزش همزمان به وسیله دانشگاه و مرکز به صورت کارهای منظم و سمینارها، این آموزش به چهار ترم تحصیلی تقسیم می شود که در پایان هر ترم امتحان گرفته می شود.

د - دفاع از پایان نامه نزد هیأت ژوری و صدور «دیپلم عالی سردفتری» (DSN) که دیپلم مشترک دانشگاهی و شغلی از جانب دانشگاه می باشد و پاسخگوی یکی از شرایط عمومی صلاحیت شغلی سردفتری است.

دانشگاه های آموزش دهنده سردفتری در فرانسه عبارتند از:

پاریس ۲- آکس، مارسی ۳- پاریس ۵- بوردو ۱- کلرمون - فراند - پاریس ۱۰ نانتر- پاریس ۱۲ - گرونوبل - پواتیه - لیل - لیون ۲ - رن - روان، کن - مونپلیه ۱ - تولوز - نیس و پاریس ۱.

- دوره کارآموزی عملی

این دوره در نزد، یک سردفتر صورت می گیرد اما می تواند حداقل برای ۶ ماه نزد حقوقدان دیگری در فرانسه یا خارج از کشور انجام بشود. مرکز آموزش شغلی مربوطه در این خصوص شما را راهنمایی خواهد کرد.

اشتغال به کار در دفترخانه توسط خود داوطلب صورت می گیرد و با مراجعه به کانون اداری سران دفاتر یا کمیسیون اشتغال با درج نامش در بولتن ماهنامه ای که در تمام دفترخانه ها توزیع می شود، انجام بگیرد.

مراکز آموزش شغلی سردفتری نیز به نوبه خویش تمام سعی خود را برای انجام کلیه اقدامات لازم جهت یافتن دفترخانه های موردنظر برای اشتغال کارورزان، به کار می بندند.

s'adresser aux instances professionnelles locales,  
**Chambre départementale des notaires**

ou

**Commission paritaire de l'emploi**

**31, rue du Général Foy**

**75008 PARIS -**

**Tél : 01 44 90 30 00**

qui diffuse dans tous les offices notariaux un bulletin mensuel  
d'offres et de demandes d'emplois.

Les Centres de formation professionnelle notariale font eux-  
mêmes tous les efforts et accomplissent toutes les démarches utiles  
pour trouver les offices notariaux susceptibles d'embaucher des  
stagiaires.

---

© Conseil supérieur du notariat



sanctionnées chacune par des épreuves de contrôle continu et des examens.

d) - Soutenance d'un mémoire devant un jury et délivrance par l'Université du « Diplôme Supérieur de Notariat » (DSN), diplôme mixte, universitaire et professionnel, qui permet de répondre à l'une des conditions générales d'aptitude aux fonctions de notaire.

**Accédez à la sélection des meilleurs mémoires DSI**

Consultez le CNEPN [cnepn@notaires.fr](mailto:cnepn@notaires.fr) et les Centres de formation

### Universités habilitées

Aix - Marseille III	Paris II
Bordeaux I	Paris V
Clermont- Ferrand	Paris X Nanterre
Grenoble	Paris XII
Lille	Poitiers
Lyon II	Rennes
Montpellier I	Rouen - Caen
Nice	Toulouse
Paris I	

### Stages

Il est accompli auprès d'un notaire, mais peut être effectué pour **6 mois au maximum** auprès d'un autre professionnel du droit en France ou à l'étranger. Le Centre de formation professionnelle dont vous dépendez vous renseignera sur ce point.

La recherche d'un employeur est faite par l'intéressé. Celui-ci peut

a) - Inscription sur le registre de stage du Centre de Formation Professionnelle Notariale dont dépend l'office dans lequel le candidat a été embauché en qualité de «notaire-stagiaire».

b) - Statut de salarié, employé et rémunéré à temps plein, avec affiliation à la Caisse de Retraite des Clercs (CRPCEN).

c) - Participation effective et assidue aux 6 séminaires du Centre de formation professionnelle notariale : contrôle continu des connaissances.

d) - Rédaction et soutenance d'un rapport de stage devant un jury.

A titre de sanction, une ou deux années de stage supplémentaires peuvent être exigées ou (et) la rédaction et la soutenance d'un nouveau rapport de stage.

e) - Délivrance par le Centre de formation d'un certificat de fin de stage permettant avec le «diplôme d'aptitude aux fonctions de notaire» de répondre à l'une des conditions générales d'aptitude aux fonctions de notaire.

#### ■ LA VOIE UNIVERSITAIRE

Cette voie, instaurée également par le décret du 5 juillet 1973 modifié et dont les modalités sont fixées par un arrêté du 5 juillet 1973 modifié a une durée de 3 ans.

##### - 1ère année :

Le maître en droit poursuit ses études en faculté de Droit pour obtenir le Diplôme d'Etudes Supérieures Spécialisées (DESS) de Droit notarial.

##### - 2ème et 3ème années - Stage :

a) - Double inscription :

- à l'une des Universités habilitées par le Ministre de l'Enseignement supérieur et ayant passé une convention avec le CNEPN,

- sur le registre de stage du Centre de formation professionnelle dont dépend l'office dans lequel le candidat a été embauché en qualité de notaire stagiaire.

b) - Statut de salarié, employé et rémunéré à temps plein, avec affiliation à la Caisse de Retraite des Clercs (CRPCEN).

c) - Participation active à l'enseignement dispensé conjointement par l'Université et le Centre, sous forme de travaux dirigés et de séminaires. Cet enseignement est divisé en 4 semestrialités

## Maître en droit

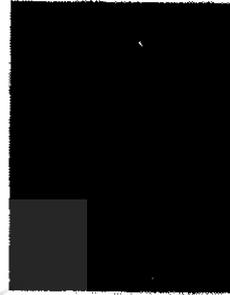


- Les conditions générales d'aptitude
- Clerc de notaire en exercice
- Professionnel du droit
- Formation initiale des clercs

### *Devenir diplômé Notaire*

L'enseignement professionnel notarial a été organisé par le décret n° 73-609 du 5 juillet 1973, plusieurs fois modifié.

Le maître en droit désirant accéder aux fonctions de notaire a le choix entre deux formations :



#### ■ LA VOIE PROFESSIONNELLE

Cette voie, dont les modalités ont été modifiées par le décret n° 89-399 du 20 juin 1989 a une durée de trois ans.

- 1ère année :

- 1) - Examen d'admission : 1 session par an - 3 présentations maximum. Les maîtres en droit titulaires du diplôme de 1er clerc en sont exemptés.
- 2) - Enseignement à temps plein par un Centre de formation professionnelle notariale.
- 3) - Examen de sortie (écrit et oral), un seul redoublement possible sauf décision spéciale du Conseil d'Administration du CFPN.
- 4) - Délivrance par le Centre National d'Enseignement Professionnel Notarial du «diplôme d'aptitude aux fonctions de notaire».

- 2ème et 3ème années - Stage :

**31 rue du Général Foy**

**75008 PARIS**

**Tél : 01 44 90 30 00**

(diffusion dans tous les offices notariaux d'un bulletin mensuel de demandes et d'offres d'emploi).

De même, certains Conseils régionaux de notaires éditent périodiquement une bourse de l'emploi.

Enfin, les écoles de notariat elles-mêmes font tous les efforts et démarches possibles pour trouver des offices susceptibles d'embaucher des clerks-stagiaires.

### **L'ECOLE NATIONALE D'ENSEIGNEMENT NOTARIAL PAR CORRESPONDANCE (E.N.E.N.C)**

L'enseignement par correspondance est organisé par le C.N.E.P.N. **uniquement pour le premier cycle**. Il est destiné spécialement aux personnes déjà salariées dans la profession, mais peut être ouvert à des salariés d'autres professions ou à des personnes ne pouvant, pour des raisons personnelles, suivre l'enseignement à temps plein du 1er cycle.

Organisé à l'échelon national, l'enseignement par correspondance est complété par des séances de révision dispensées à l'échelon local. L'élève dépend de son école de rattachement, géographiquement compétente d'après son domicile ou son lieu de travail.

L'enseignement dure deux ans.

Les élèves qui suivent les cours par correspondance passent les mêmes examens que les élèves à plein temps.

Les personnes qui sont « salariées » depuis plus de deux ans dans la profession notariale et qui s'inscrivent dans une école de notariat pour suivre l'enseignement du 1er cycle par correspondance peuvent bénéficier de la prise en charge partielle de leurs droits de scolarité par le FAF-PL.

### **Consultez l'ECOLE NATIONALE D'ENSEIGNEMENT NOTARIAL par CORRESPONDANCE (E.N.E.N.C)**

**11 bis rue d'Edimbourg 75008 PARIS**

**Tél : 01 43 87 44 07 - Fax : 01 43 87 23 76**

**ou le CENTRE NATIONAL de L'ENSEIGNEMENT  
PROFESSIONNEL NOTARIAL (C.N.E.P.N) :**

**[cnepn@notaires.fr](mailto:cnepn@notaires.fr)**

écrites sont nationaux.

Les personnes titulaires du Diplôme Universitaire de Technologie (DUT) des carrières juridiques et judiciaires, de la licence en Droit ou du Diplôme d'Etudes Universitaires Générales (DEUG) (mention Droit), ou du diplôme d'Etudes universitaires scientifiques et techniques (DEUST) sanctionnant une formation juridique, sont admises directement en 1ère année du 2ème cycle.

## ACCES A L'UNIVERSITE

### - Après le diplôme de fin de premier cycle

Si ce diplôme a été acquis avec une moyenne suffisante, son titulaire peut demander à entrer, sans baccalauréat, en 1ère année de Droit.

### - Après le diplôme de premier clerc

Les titulaires de ce diplôme sont admis en 1ère année du second cycle (en 3ème année de Droit), soit sur dossier, soit après avoir été reçus à un examen organisé par les universités. Les pratiques sont différentes selon les universités.

Le diplôme de maître en droit obtenu, ces clercs peuvent suivre l'enseignement à temps plein de la voie professionnelle au terme de laquelle ils obtiennent le diplôme d'aptitude aux fonctions de notaire, sous réserve de subir avec succès l'examen d'aptitude aux fonctions de notaire.

Par la suite, ils devront accomplir un stage de 2 ans, suivre six séminaires, rédiger et soutenir un rapport de stage qui lui permettront d'obtenir le certificat de fin de stage et d'être candidat aux fonctions de notaire.

## STAGE PROFESSIONNEL DURANT LE 2ème CYCLE

Il doit durer au minimum deux années, c'est-à-dire, la durée de ce cycle et se passer dans un office de notaire.

Il a été admis que la pratique professionnelle puisse s'effectuer pour une durée ne pouvant excéder un an dans une autre profession, ou à l'étranger... *L'école de notariat dont vous dépendez vous renseignera sur ce point.*

La recherche d'un employeur est faite par chaque intéressé. Cette recherche est aidée par les instances professionnelles, notamment par annonce auprès de la :

**Commission Nationale Paritaire de l'Emploi**

## Formation initiale des clercs



- Les conditions générales d'aptitude
- Maître en droit
- Clerc de notaire en exercice
- Professionnel du droit

### *Les Ecoles de Notariat*

**La formation des clercs de notaire est assurée par les écoles de notariat.**

**L'enseignement comprend deux cycles de deux années chacun. Il est orienté vers l'enseignement du droit privé et la pratique notariale.**

**Les cours suivent le calendrier scolaire normal (octobre à juin).**

#### **- Premier cycle**

Il consiste en 2 années de scolarité à temps complet. L'entrée dans le 1er cycle a lieu pour les personnes titulaires du baccalauréat, ou d'un diplôme assimilé, après examen de leur dossier, et, le cas échéant après entretien avec le directeur de l'école ; les autres candidats doivent subir avec succès un examen d'entrée organisé par chaque école, en septembre.

Il existe un examen de passage de 1ère en 2ème année du 1er cycle.

Les capacitaires en droit sont admis directement en 2ème année du 1er cycle.

Le premier cycle est sanctionné par un examen : le diplôme de fin de premier cycle.

#### **- Deuxième Cycle**

Les personnes titulaires de ce diplôme, doivent, pour pouvoir s'inscrire en 1ère année de 2ème cycle, trouver un emploi dans un office notarial. Elles suivent en même temps l'enseignement à temps partiel de l'école de notariat. Cet enseignement est dispensé sous la forme de travaux dirigés et de séminaires, sanctionnés par l'examen de Premier clerc de notaire (1 session par an, généralement en septembre/octobre). Les sujets des épreuves

- en outre, s'il y a lieu, par la Caisse régionale de garantie,
- en outre, encore, toujours s'il y a lieu, par la Caisse nationale de garantie,
- et enfin, en dernier ressort, si tous ces recours n'ont pas suffi, par l'ensemble des notaires de France, entre eux.



© Conseil supérieur du notariat



پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی  
پرتال جامع علوم انسانی

## La responsabilité du notaire



- L'histoire du notariat
- L'annuaire du notariat
- Les structures professionnelles

*En* application des principes généraux de notre droit, le notaire est responsable, vis à vis de ses clients, des dommages résultant de toute faute par lui commise dans l'exercice de ses fonctions. Si les obligations du notaire se limitaient à l'application de ce seul principe, elles ne différeraient en rien de celles qui incombent à tous les citoyens. Mais, indépendamment du fait que les tribunaux appliquent le droit de la responsabilité avec une sévérité accrue lorsqu'un professionnel est en cause, le notaire se trouve tenu de deux autres obligations :

- il doit, en premier lieu, assurer les conséquences pécuniaires de son activité auprès d'une compagnie d'assurance notoirement solvable ;
- il se trouve, en outre, responsable, avec tous les autres membres de la profession, vis à vis de l'ensemble des clients.

*Si* l'obligation d'assurance responsabilité civile ne présente pas, en elle-même, d'originalité, dans la mesure où elle frappe d'autres professionnels, aux activités les plus diverses, en revanche, la solidarité entre tous les notaires constitue une règle que ne connaît aucune autre profession, où que ce soit, d'où il suit qu'elle est unique au monde.

*En* vue de couvrir tous les risques susceptibles de découler de l'activité notariale, la profession a mis en place :

- des Caisses régionales de garantie, dont les ressources financières sont fournies par des cotisations supportées par les notaires dépendant de la région considérée,
- et une Caisse centrale de garantie, dont les ressources financières sont fournies par des cotisations supportées par l'ensemble des notaires de France.

*Ainsi*, en cas de dommage causé à un client par un notaire, dans l'exercice de ses fonctions professionnelles, la couverture financière de ce dommage se trouve-t-elle supportée :

- par la compagnie assurant le risque de responsabilité civile professionnelle,

- le régime d'assurance vieillesse complémentaire spécial aux notaires du ressort des Cours d'Appel de Colmar et de Metz, créé le 3 mars 1951.

Ces régimes fonctionnent selon les règles de la répartition.

L'affiliation est obligatoire pour les notaires dès le début de leur activité, à l'exception de ceux qui relèvent du Régime général des salariés.

---

© Conseil supérieur du notariat



## Les structures professionnelles



- L'histoire du notariat
- L'annuaire du notariat
- La responsabilité du notaire



### *La Caisse de retraite des notaires*

La " Section professionnelle des notaires " dite Caisse de Retraite des Notaires est un Organisme de droit privé chargé d'une mission d'ordre public : dotée de la personnalité juridique, elle est financièrement autonome.

Elle est l'une des composantes de l'Organisation Autonome des professions libérales instituée par le décret du 19 juillet 1948. Son Siège est à Paris 8ème, 43 avenue Hoche.

Les Caisses de retraite des professions non salariées sont soumises à la tutelle administrative et relèvent du Livre VI - Titre 2° du Code de la Sécurité Sociale : les autorités compétentes de l'Etat approuvent les statuts et leurs modifications.

La Caisse de Retraite des Notaires est administrée par un Conseil d'Administration composé de 10 membres titulaires et de 10 membres suppléants : un directeur et un agent comptable assurent le fonctionnement de l'organisme sous le contrôle du Conseil d'Administration.

Tous les Administrateurs participent au fonctionnement de la Caisse : leur activité s'exerce en particulier au sein de diverses Commissions : Recours Amiable, Placements, Fonds d'Action Sociale, Gestion des Immeubles, Marchés, Réflexion et Communication.

En outre, une Commission de Contrôle de la Comptabilité est composée d'anciens Administrateurs de la Caisse.

### **Mission**

La Caisse a pour mission d'administrer les régimes d'assurance vieillesse obligatoires institués au profit de la Profession :

- le régime d'allocation de vieillesse (dit régime de base) commun à toutes les professions libérales, créé par la loi du 17 janvier 1948 ;
- le régime d'assurance vieillesse complémentaire spécifique à la Profession, créé le 14 décembre 1949 ;

# La coopération internationale du notariat



- Le système de droit latin
- Des actions à l'échelle internationale

## La Maison du Droit à Hanoï.

Créée à l'occasion d'une visite du Président de la République française au Vietnam en 1993, la Maison du Droit s'est vu impartir cinq objectifs :

- mise en place sur support informatisé d'une documentation juridique actualisée sur les droits français et vietnamien,
- centralisation de toute information concernant la coopération juridique,
- organisation de cycles de conférences,
- participation à la conception et au suivi de stages de soutien à l'organisation intellectuelle des échanges,
- appui à la coopération universitaire et développement de la recherche dans le domaine juridique.

Le notariat français participe au Comité d'orientation de la Maison du Droit et assure des formations sous forme de séminaires et colloques.

## Le Consortium d'appui au Collège juridique et à l'Institut du droit des affaires roumain.

Les initiateurs de ce Consortium se sont donné pour objectif le renforcement des liens universitaires entre la France et la Roumanie dans le domaine du droit et le développement de nouvelles formes de coopération et d'échanges en associant les représentants des professions juridiques.

Les notaires français, dans le cadre de ce partenariat, assistent les représentants roumains en vue de la mise en place des institutions notariales dans ce pays. C'est ainsi que des échanges ont eu lieu à l'occasion des Congrès des notaires de chacun des deux pays et que plusieurs séminaires techniques se sont tenus à Bucarest et dans le cadre de l'Université du notariat.

Le notariat français accueille chaque année trois stagiaires dans des offices.

## Les structures professionnelles



- L'histoire du notariat
- L'annuaire du notariat
- La responsabilité du notaire

### *Conseil supérieur du notariat*

#### Missions

Seul organe de la profession habilité à s'exprimer au nom de tous les notaires de France, le Conseil supérieur du notariat exerce les missions suivantes :

- représenter la profession auprès des pouvoirs publics,
- déterminer sa politique générale,
- contribuer à l'évolution du notariat,
- fournir des services collectifs aux notaires.

Dans ses relations avec les pouvoirs publics, le Conseil supérieur du notariat contribue à la réflexion sur les évolutions du droit, donne son avis sur les projets de loi ou les textes réglementaires en préparation.

#### Composition

Le Conseil supérieur du notariat est composé de notaires élus pour 4 ans par les Conseils régionaux.

Ses membres désignent un Bureau composé de 7 membres investis d'un mandat de deux ans. L'Assemblée générale se réunit plusieurs fois par an ; ses séances sont préparées par plusieurs commissions spécialisées.

Outre ces commissions, le Conseil supérieur du notariat est assisté dans ses missions par :

- L'institut d'études juridiques (I.E.J.), créé en 1971 avec un double objectif : d'une part, examiner, en liaison avec les services ministériels, les projets et propositions de lois soumis au Parlement, suggérer tous aménagements et amendements et participer à la rédaction des textes réglementaires; et, d'autre part, prendre toute initiative en vue de favoriser l'évolution du droit.
- La Mission du développement, qui a pour objectif de déterminer et de mettre en oeuvre une politique de développement afin de permettre au notariat d'être un acteur économique encore plus présent au sein d'un monde en perpétuelle évolution.

# Conditions générales d'aptitude



- Maître en droit
- Clerc de notaire en exercice
- Professionnel du droit
- Formation initiale des clercs

## ■ Condition de nationalité : être français

## ■ Conditions de diplôme :

1 - Etre titulaire de la maîtrise en droit (ou d'un diplôme reconnu comme équivalent pour l'exercice de la profession de notaire);

2 - Etre titulaire du diplôme d'aptitude aux fonctions de notaire et du certificat de fin de stage ou du diplôme supérieur du notariat.

Peuvent être exemptés de ces deux conditions, les titulaires du diplôme de 1er clerc répondant à certaines conditions d'ancienneté et ayant réussi à un examen de contrôle des connaissances.

Peuvent être exemptés de la seconde condition, certains professionnels du droit répondant à certaines conditions d'ancienneté et à l'issue d'un stage d'une durée minimum d'une année et le cas échéant ayant réussi à un examen de contrôle des connaissances.

## ■ Conditions relatives à la probité et à la moralité :

1 - N'avoir pas été l'auteur de faits ayant donné lieu à une condamnation pénale pour agissements contraires à l'honneur, à la probité et aux bonnes moeurs;

2 - N'avoir pas été l'auteur d'agissements de même nature ayant donné lieu à la mise en retraite d'office ou à une sanction disciplinaire ou administrative de destitution, radiation, révocation, retrait d'agrément ou d'autorisation;

3 - N'avoir pas été frappé de faillite personnelle ou d'une autre sanction en application des dispositions législatives relatives au redressement et à la liquidation judiciaire des entreprises.

## Clerc de notaire en exercice



- Les conditions générales d'aptitude
- Maître en droit
- Professionnel du droit
- Formation initiale des clercs

**C**ette voie déroge au principe de la nécessité de la maîtrise en Droit pour l'accès aux fonctions de notaire. Il permet la promotion interne et l'obtention du diplôme professionnel à des clercs de notaire titulaires du diplôme de «Premier clerc».

**L**es personnes ayant exercé des activités professionnelles auprès d'un notaire (ou d'un organisme notarial) depuis plus de 9 ans dont 6 après l'obtention du diplôme de 1er clerc, peuvent se présenter à l'examen de contrôle des connaissances organisé par le CNEPN (une session par an).

**I**l ne sera exigé des clercs de notaires maîtres en droit, titulaires du diplôme de Premier clerc qui souhaitent emprunter cette voie, qu'une ancienneté de 7 années dans le notariat dont 4 années après l'obtention du diplôme de 1er clerc.

**L**a candidature s'effectue sur requête présentée au Garde des Sceaux, adressée par l'intéressé au Procureur du Tribunal de Grande Instance de son domicile avant le 1er mai de chaque année.

**L**e programme et les modalités de l'examen de contrôle sont à la disposition des candidats au siège du CNEPN : celui-ci a instauré dans certains Centres de formation professionnelle notariale, une préparation (facultative) au moyen de séminaires s'étendant sur une durée de deux années.

Consultez le CNEPN : [cnepn@notaires.fr](mailto:cnepn@notaires.fr)

## Professionnel du droit



- Les conditions générales d'aptitude
- Maître en droit
- Clerc de notaire en exercice
- Formation initiale des clercs

Cette voie permet à des personnes déjà titulaires de la maîtrise en Droit et ayant, pendant une période déterminée, exercé l'une des activités suivantes :

**Magistrat, maître de conférence, professeur de Droit, maître-assistant ou chargé de cours de Droit, avocat, avoué, fonctionnaire de la catégorie A, juriste d'entreprise, syndic ou administrateur judiciaire, mandataire liquidateur, huissier, greffier des tribunaux de commerce, collaborateur du CRIDON,**

d'accéder aux fonctions de notaire, sous deux conditions contrôlées par la Chancellerie où le candidat doit déposer son dossier :

- *Pratique professionnelle dans un office de notaire dont la durée est fixée par le Garde des sceaux et qui ne peut être inférieure à 1 an.*
- *Examen de contrôle des connaissances, organisé par le CNEPN (une session par an), dont la nécessité est déterminée par le Garde des sceaux, après consultation du Bureau du Conseil supérieur du notariat.*

Consultez le CNEPN : [cnepn@notaires.fr](mailto:cnepn@notaires.fr)

## La formation du notaire et de ses collaborateurs

*Au service des besoins du public, le notaire acquiert grâce à une formation tant théorique que pratique des compétences d'expert dans de nombreux domaines du droit. Des études de haut niveau, au sein desquelles l'éthique tient une place de choix, font du notaire un interlocuteur compétent et attentif des familles et des entreprises.*

L'accès aux fonctions de notaires français est défini par un décret du 5 juillet 1973 modifié qui précise les conditions générales d'aptitude requises des candidats ainsi que les compétences des acteurs de leur formation.

Si vous êtes maître en droit (ou titulaire d'un diplôme admis en équivalence), vous pourrez accéder au diplôme de notaire à l'issue d'une formation complémentaire de trois années (bac + 7 années).

Si vous êtes un professionnel du droit - professionnel libéral, fonctionnaire, juriste d'entreprise, vous pouvez, sous certaines conditions, accéder aux fonctions de notaire.

Si vous êtes clerc de notaire en exercice (diplômé 1er clerc), vous pouvez obtenir, sous certaines conditions d'ancienneté, et à l'issue d'un contrôle des connaissances, le certificat d'aptitude aux fonctions de notaire.

La formation initiale des clercs est ouverte aux bacheliers ou aux titulaires de diplômes universitaires de 1er cycle.

- Conditions générales d'aptitude
- Maître en droit
- Clerc de notaire
- Professionnel du droit
- Formation initiale des clercs